

Jan Skácel – Smuténka

Jan Skácel

- (1922- 1989)
- básník
- prozaik
- studoval Gymnázium v Břeclavi, pak odešel do Brna
- silný vztah k Brnu a Moravě
- šéfredaktor časopisu Host do domu
- od roku 1969 neměl publikovat, publikoval v samizdatu a exilové literatuře
- 1981 mohl opět publikovat
- psal knihy pro děti
- často se zabýval sepejetím s přírodou, tradicemi a lidskými mravy

Dílo:

poezie:

Kolik příležitostí má růže

Co zbylo z Anděla

Smuténka

Hodina mezi psem a vlkem

Metličky

Odlévání ztraceného vosku

Noc s Věstonickou Venuší

Próza:

Jedenáctý bílý kůň

Třináctý černý kůň

Tvorba pro děti:

Jak šel brousek na vandr

Pohádka o velkém samovaru

Uspávaní

Kam odešly laně

Smuténka

Doba napsání:

20. století (1965)

Zařazení:

česká literatura (2. pol. 20. století)

Literární druh:

poezie (přírodní, intimní)

Literární žánr:

básnická sbírka

Jazyk díla:

- verše stručné a jasné
- převážně čtyřverší a verš volný (tečka či interpunkce jen zdůraznění k sobě patřících veršů)
- rým velice zřídka, básně působí volně a svobodně
- v závorkách vlastní pocit autora
- běžná slova + vliv moravských lidových tradic (slov. spojení sekerou 3x rubané)
- časté pokládání otázek, nedokončené myšlenky (básně Otázky)
- tajemství (nevíme, co je smuténka)

Personifikace:

- „štíhlý vítr“ „Potom je pusto, ticho vyryto i s kořeny“ „ píšťaly bez dechu“
- Eufonie (zhudebnění)

Neologismy:

- přímo název Smuténka-> název sbírky, oddílu a básně

Metafora:

- „Jak v říjnu haraší v průvanu zaječí kožka“ sněží , jakoby chuligáni ubili lahve od piva na nebesích labuť“ , „tenká jako labuť“ , „ťukala na sudy“

Kontrast:

- „kde ťapou ovečky. Ovečky, tak kruté“

Neobvyklá slovní spojení:

- „To až se v září stmívá už bez sametu, drsně, naholo“

Přirovnání:

- „ kolem hrud těžších jak skřivani“

Rozbor vybraných básní:

báseň Pořád

- první báseň první části sbírky
- intimní a přírodní lyrika
- psáno volným veršem
- tragická metafora(mrtvá labuť ubitá chuligány- bílá barva= smrt)
- motivy úzkosti, přírody, věčnosti, strachu za smrti a ticha

báseň Smuténka

- báseň druhé části sbírky
- psáno volným veršem
- motivy prázdnoty, podzimu, tajemství (nejistá osoba Smuténka – možná smutek,vítání zimy, Paní podzim nebo lidová Barborka)

Hlavní myšlenka:

- snaha propojit prostor s časem všední reality a časem mytickým, hledání dobra a moudrosti

Hlavní téma:

- stále platná stará pravidla, mýty a neměnící se emoce i v moderní době

Vedlejší téma:

- spojení člověka s přírodou a koloběh života

Inspirace:

moravská příroda

tradice

lidové zvyky

Motivy:

jihomoravská krajina (v zimě, na podzim)

ticho

mlčení

Prostředí:

moravské kraje či malé slovácké vesničky

příroda

často ponuré

Kompozice:

více typů lyriky přírodní lyrika

úvahová lyrika (báseň Potom)

intimní lyrika (báseň Zlatá brána)

většinou elegie (básně Příliš čistý sníh, Třmeny, Elegie)

Členění:

3 části: Obeznávání, Smuténka, Crambre Tataria

Reakce doby na dílo:

60. léta – vyšli další sbírky: Hodina mezi psem a vlkem, Metličky -> konec prvního tvůrčího období, autorův odchod do ústraní

Inspirace dílem:

Básně často zhudebňovány především skupinou Hradišťan.

Úryvek

Smuténka

To až se v září stmívá,

už bez sametu, drsně, naholo,

po poli chodí smuténka

a zpívá,

smuténka chodí kolem hrud

šedých jak skřivani a zpívá,

(je příběh starší nežli já,
než moje smrt,
než smutek ze mne, odpusť)

zpívá si na poli smuténka
a chodí
po konopných cestách podzimu